

«SĒJĒJS». Indulis Jansons, to saņemot, teica: «Latvijai 100, «Sējējam» 25 un «VAKS» būs 20! Ir lepnums par Latvijas lauksaimniecību. Mūsu kooperatīva graudkopji ir labākie Latvijā!» Publicitātes foto

Lauksaimniecība nav bingo

Māra Rone

Zemkopības ministrijas konkursa «Sējējs 2018» noslēguma ceremonijā nominācijā «Gada veiksmīgākā kopdarbība» laureāta nosaukumu ieguva Vidzemes un Latgales lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība «VAKS» un tās valdes priekšsēdētājs INDULIS JANSONS. Uzņēmumam gadu gaitā ir sakrājies daudz dažādu apbalvojumu, bet lauksaimnieku vidū prestižais «Sējējs» ir pirmais.

Tā kā Indulis Jansons ir arī Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas (LLKA) valdes priekšsēdētājs, tad mūsu sarunu, uz gadu mijas sliekšņa stāvot, nolēmām sadalīt divās tēmās: par viņa vadītā kooperatīva pieredzi un par lauksaimniecības kooperācijas likločiem.

Par LPKS «VAKS»: «Kopā darām vairāk!»

Mūsu kopdarbība sākās 1999. gada 1. jūlijā, tātad nākamgad mums būs 20! Atšķirības starp toreiz un tagad ir milzīgas, brīžiem pat liekas – neaptveramas. Ja kāds joprojām uzskata, ka Latvijā nekur nav attīstības, tad «VAKS» izaugsme ir vislabākais apliecinājums par pretējo. Teikšu, kā ir: kad pārņemām savā pārziņā graudu uzglabāšanas torņus un pirmapstrādes infrastruktūru, te nūdien bija *bēdu ieleja*, kaut gan

citviet valstī līdzīgās ražotnēs situācija bija vēl kritiskāka. Šeit iepriekšējie saimnieki vismaz visu bija saglabājuši, lai gan lauksaimnieciskās ražošanas darbība bija jau paralizēta un ticība nākotnei – nulles vērtībā. Valstī tolaik problēmu netrūka, tādēļ graudus pārdot bija ļoti sarežģīti, jo tā brīža lielākie dzirnavnieki apgalvoja, ka vietējo zemnieku audzētie graudi nekam neder. Lai situāciju mainītu, nācās pieņemt izšķirīgus, es pat teiktu, visai riskantus lēmumus. Tobrīd bijām divdesmit domubiedru grupa, kas uzskatīja, ka ir pienācis pēdējais laiks visu te *RESTARTĒT*. Pirmajā gadā mums bija 80000 latu apgrozījums, kas pašiem likās – tā nekas iesākumam.

Pašlaik «VAKS» gada apgrozījums naudā sastāda ap 60 miljoniem eiro. Kooperācijas biedru skaits Vidzemē un Latgalē pašlaik ir 550. Divdesmit gadu laikā, soli pa solim ieguldot gan paši savu naudu, gan izmantojot arī pieejamo ES fondu finansiālo atbalstu graudu uzglabāšanas un pirmapstrādes infrastruktūrā, iegādājot modernākās tehnoloģijas un arī nepārtraukti izglītojot kooperatīva biedrus, mūsu kooperatīva struktūrvienībās Valmierā, Matīšos, Gulbenē un Varakļānos esam ieguldījuši vairāk nekā 23 miljonus eiro un esam izauguši par vērā ņemamu graudu tirgus spēlētāju, kas pašlaik spēj stabili nodrošināt 10% no visa Latvijas graudu kopējā ievākuma.

Runājot par ES fondu izman-

tošanu, uzsveram, ka no Eiropas iegūtais finansiālais atbalsts ir aptuveni 25% no visa investīciju apjoma. Viss pārējais ir mūsu pašu nauda. Vēl pirms 20 gadiem par mūsu zemnieku graudiem teica, ka tie ir nekam nederīgi, bet tagad strādājam galvenokārt eksportam un ļoti plašā reģionā. Tas tad arī ir lielākais un nozīmīgākais mūsu kooperācijas ie-

**Strādājam galvenokārt
Eksportam un ļoti
plašā reģionā.**

guvums, kopā ar saviem biedriem esam auguši ne tikai tehnoloģijās, bet arī prasmēs. To esam arī atspoguļojuši mūsu kopdarbības jaunajā logo un moto: «KOPĀ DARĀM VAIRĀK!». Ar to apliecinām, ka mūsu izaugsme joprojām ir mūsu pašu rokās, sadarbojoties esam efektīvāki! Latvijā joprojām daudzviet tiek kultivēts uzskats par to, ka pie mums lauksaimnieki nespēj vai arī negrib vienoties sadarbībā kopējam mērķim, bet mums ir šāds kopdarbības mērķis: lai lauksaimniecība Latvijā būtu pelnoša ilgtermiņā.

Lai gan pēdējie trīs gadi Latvijas graudkopjiem nebija veiksmīgi – 2016. gadā augkopībā nez no kurienes uzradās gadiem nebijusi slimība, 2017. gadā liela daļa ražas noslīka lietavās, bet

šogad tā izkalta sausumā un karstumā, katra jauna ķibeļa nāk ar savu risku un arī mācību, – kopumā savā nozarē raugāties cerīgi. Lauksaimniecība nav bingo, tādēļ tajā galvenais ir būt pragmatiskiem un saprātīgiem it visā. Un tikai tā mēs kopā ejam uz priekšu. Ziemāju platības nākamajai sezonai iesētas ļoti lielas.

Liela nozīme tālākā «VAKS» attīstībā ir arī mūsu biedru lēmumam par pašiem savu sēklkopību. Tiesa, sēklu mēs varētu nopirkt arī daudz kur citur, bet paši savu sēklkopību tomēr uzskatām par lielisku pievienoto vērtību, jo tie ir papildu ieņēmumi vairākām mūsu kooperācijas zemnieku saimniecībām, kuras līdztekus graudkopībai nodarbojas arī ar sēklkopību, kā arī tās ir jaunas darba vietas mūsu jaunajā sēklu ražotnē Valmierā. Starpnieku, kas ieved sēklu, mums visapkārt netrūkst. Viņiem nav ne mazāko problēmu izvest naudu no mūsu reģiona un nodrošināt saviem ārzemju saimniekiem peļņu. Mēs ar savu sēklkopību krietni pamainām šo nelāgo situāciju, jo katrs eiro, kas paliek mūsu reģionā, atgriežas gan mūsu puses veikalos, gan arī pakalpojumos vai citviet pašu vidē. Ar pārspīlētu liberālismu nevajadzētu aizrautes, nacionālās intereses arvien jāpatur prātā un uz nākotni jāskatās ilgtermiņā. Vismaz mēs tā darām, tādēļ ir dubults prieks, ka LPKS «VAKS» šogad saņēma lauksaimnieku augstāko, prestižāko apbalvojumu – «Sējēju». Šī bija

tikai otrā reize, kad saņēmāmie, lai pieteiktos šai balvai. Pirmo reizi to darījām 2001. gadā, kad konkursā saņēmām otro vietu. Šoreiz nominācijā par veiksmīgāko kopdarbību konkurence bija ļoti nopietna – deviņi pretendenti! Mums visiem, kopā stāvot uz «VAKS» jubilejas gada sliekšņa, bija liels prieks un pagodinājums saņemt šo balvu. Mums ir gods un laime būt Latvijā!»

Par kooperāciju Latvijā: «Lauksaimnieki nav un nebūs cērpamas aitas!»

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijā pašlaik kā biedri ir iestājušies 52 atbilstīgi kooperatīvi, kuri strādā savu biedru labā un kuri pārstāv graudkopību, augkopību, mežkopību un pienkopību. Kooperācija kopumā iet uz priekšu, kaut gan joprojām notiek liela pretdarbība, lai tā nenotiktu. Visā pasaulē tā ir bijis un diemžēl joprojām ir – ir aitas, un ir arī cirpēji. Arī Latvijā ir spēki, kuru pārliecība ir viennozīmīga: lauksaimnieki ir *cērpami*. Cirpēju netrūkst! Lai tā nenotiktu – ir kaut kam spēcīgam jāstājas tam pretī. Tiklīdz lauksaimnieki savā starpā sadarbojas un kļūst par vērā ņemamu spēku, potenciālajiem cirpējiem tas nepatīk, tad nu viņi savā labā izmanto visdažādākās pretdarbības metodes, mediju *melnās* kampaņas ieskaitot. Biznesa neveiksmes ir normāla lieta, taču nezina kādēļ tieši lauksaimnieku kooperatīvu kļūdas regulāri tiek iztīrītas pa visiem iespējamiem kanāliem, bet par privāto skaļākajiem bankrotiem ar visiem fondu ieguldījumiem tiek noklusēts. Neskatoties uz dažām pēdējo gadu neveiksmēm, kā arī uz to, ka kopējais lauksaimnieku skaits Latvijā samazinās, kooperatīvu skaits tomēr ir ar augošu tendenci: pieaug ne tikai kopējais biedru skaits, bet arī produkcijas un naudas apgrozījums.

LLKA pēdējos gados ir daudz darījusi kooperācijas idejas popularizēšanā, piedāvājot gan saviem biedriem, gan arī potenciālajiem kooperatīvu veidotājiem vērtīgus pieredzes apmaiņas braucienus gan tepat Latvijā, gan arī tuvākās vai tālākās ārvalstīs. Izzinām arī Rietumeiropas kooperācijas pieredzi, kur tai ir senas tradīcijas. Rītdienā skatāmie cerīgi, tādēļ nākotnes uzdevums ir panākt vēl jūtāmu un rezultatīvāku Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu savstarpējo sadarbību. Mums ir jābūt krietni stiprākiem kā Latvijas, tā arī Baltijas līmenī! Apvienotā produkcija, gan iepērkot, gan arī to pārdodot, tikai palielina mūsu ietekmi tirgū.

Un vēl viena būtiska nianse. Latvijas kooperatīvi ir ar 100% Latvijas kapitālu, bet nezina kādēļ Latvijā mūsu ieguldījums ražošanā netiek novērtēts ar vārdu investors. Toties par tiem mēdz dēvēt tos, kas, izmantojot savas ārvalstu mātes kompānijas, te citu pēc citas atver jaunas tirgavetas. Ar kritisku skatu der pārvērtēt, kas tik tiešām investē attīstībā, bet kas te atnācis tikai pēc ātras peļņas. Ilgtermiņā šāda politika var sāpīgi atmaksāties, jo nauda no valsts taču tiek aizvesta, un arī krīzes brīžos pirmie parasti aizmūk investori.